

Till HK – läraren

Ett förslag på ett temaarbete och tvättning och städning.

Rent hus!

Vi tvättar, städar och har kul ihop

Varför behövs ett tema om tvätt och städ?

Ett skäl för temat tvätt och städ är att det tar stor del av tiden vi ägnar åt hushållsarbete. Kvinnor ägnar till och med mer tid åt tvätt, strykning och städning än åt matlagning. Ett annat skäl är att arbetet med tvätt och städ är mycket snett fördelat mellan kvinnor och män. Kvinnor tvättar och stryker 18 minuter per dag och män 4 minuter. Det betyder att kvinnor ägnar 107 timmar per år och män 25 timmar per år tvätt och strykning. Kvinnor städar 30 minuter och män 15 minuter per dag. Alltså städar kvinnorna 183 timmar per år och män 91. Om vi jämför med matlagning så ägnar kvinnorna 46 minuter per dag åt det och män 25 minuter. Det blir per år 280 timmar för kvinnor och 152 timmar för män. Kvinnor ägnar således 290 timmar per år till tvätt, strykning och städning och män 116 timmar ([SCB 2003](#)). Som sagt är tvätt och städ tidskrävande aktiviteter av det dagliga hemarbetet och det har dessutom en mycket ojämlig arbetsdelning.

Det är viktigt att låta mångfalden av sätt att tvätta och städa bli synlig. Inte minst för att arbetsområdet är värdeladdat på många sätt. Därför passar dilemmaövningar eller andra värderingsövningar. Rutavdraget innebär att det erbjuds alternativ i form av köpta tjänster som individen/hushållet måste kunna granska och värdera. I elevernas arbetsblad finns frågor om detta.

Ingår Tvätt och städ i kursplanen i Lgr11?

Ämnets syfte slutar med följande förmågor att utveckla

- planera och tillaga mat och måltider för olika situationer och sammanhang,
- hantera och lösa praktiska situationer i hemmet och
- värdera val och handlingar i hemmet och som konsument samt utifrån perspektivet hållbar utveckling.

I det centrala innehållet nämns uttryckligen tvätt och städ/rengöring på flera ställen och till exempel i begreppen hushållens ekonomi, arbetsfördelning och jämställdhetsaspekter finns många anknytningar till temat.

Temat är uppbyggt som stationsundervisning och kunskapskraven återfinns i de förslag på bedömningsmatriser som finns med till varje station.

Hur syns ämnesperspektiven som skall genomsyra all undervisningen?

Här kommer förslag på innehåll som kan tas upp vid lektionerna och som också finns med på elevernas arbetsblad. För att utveckla elevernas kunskaper är det viktigt att tala om detta både varierat och nyanserat.

Hälsa

- [Städa utan giftiga kemikalier \(Naturskyddsföreningen\)](#)
- Webbsida för professionell städning som även kan gälla i hemmet, videoklipp om t ex arbetsställningar, städtips: [Allt Om Städ](#)
- Kvalsterallergi kallas felaktigt dammallergi, lästips: [Kvalsterallergi](#)
- Skadedjur som till exempel mjölbagg, väggloss: [Anticimex](#)

Ekonomi

- För att underlätta olika resonemang så att de inte blir för "privata" kan läraren/eleverna skapa ett antal fiktiva familjer med olika sammansättning, inkomst, intressen etc.

Miljö

- [Miljövänliga rengöringstips från Uppsala vatten](#)
- [Miljövänlig fläckborttagning \(COOP\)](#)

Jämställdhet

Genom att uppmärksamma elevernas göranden och genom fakta kan jämställdhet belysas.

- [Artikel från SCB om hushållsarbete](#)
- [Artikel från SCB om barns och ungas hemarbete](#)

Historiska aspekter och kulturella variationer på tvätt och städ är tänkbara och kan exempelvis ges mer utrymme genom samverkan med svenska och SO.

Lästips:

[En lärarhandledning om tvättens historia från Arbetets museum](#)

Om städning i Sveriges Radios program Tendens (lyssna):

[Städa städa varje fredag](#)

Stationsundervisning

En central pedagogisk fråga är hur du kan utgå från vad eleven redan kan och utveckla deras lärande? Ett sätt är att de får välja mellan olika uppgifter eller att de kan skapa/omskapa uppgifter så att det känns meningsfullt för dem.

Temat kan organiseras som stationsundervisning där eleverna gör fyra olika stationer A-D vid varje lektionstillfälle. Till varje station finns förslag på instruktion till gruppen, kunskapskrav och olika tester.

Station A Matfixarna

Material till gruppen, skriv ut:

[Station A](#),
[Självbedömningsmall](#)

Denna grupp bör klara sig själv så måltidens svårighetsgrad bör anpassas till detta. Gruppen får ett tema av läraren som tvätt/städmys med t.ex. olika fokus på fika, afternoon tea, mormorsfika, kompisfika eller fredagsmys. Planeringen av måltiden kan ske vid tillfälle 1

På stationen

- Livsmedel och recept som gruppen tidigare valt alternativt skapa något till alla av en framställd varukorg

Station B Tvättgänget

Material till gruppen, skriv ut:

[Station B](#)
[Självtest – tvättsymboler](#)
[Test – slätgöring](#)
[Kunskapskrav](#)

På stationen

- Korg med tvätt att sortera
- Olika tvättmedelspaket
- Plagg som passar till fintvätt

Station C. Städpatrullen

Material till gruppen, skriv ut:

[Station C](#)
[Test – Rengöring av köksskåp](#)
[Test – Golvmoppar](#)
[Kunskapskrav](#)

På stationen

- Fönsterraka, mjuk duk
- Svampduk, mikrofiberduk, allrengöringsmedel i sprayflaska
- Olika typer av golvmoppar

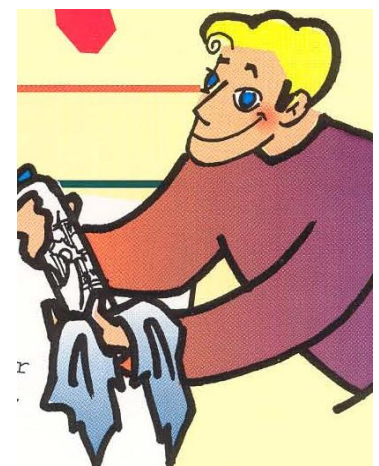
Station D. Kemikaliekollare

Material till gruppen, skriv ut:

[Station D](#)
[Självtest – Faraosymboler](#)
[Test - Ugnsrengöring](#)
[Test – "Hemlagat" silverputs](#)
[Test - Fläckborttagning](#)
[Kunskapskrav](#)

På stationen

- Ketchup, tandkräm, bakpulver, aluminiumfolie
- Nedfläckade t-shirts av ketchup och bär
- Såpa, ugnsrengöringsmedel

Lektionsförslag för 6 undervisningstillfällen á 100-120 minuter

Tillfälle 1:

Här kan du hämta två olika bildspel om hur vi (1) [tvättade](#) och (2) [städade](#) förr och nu och i olika kulturer. Det kan exempelvis användas som en inledning på temat. Diskutera sedan med eleverna frågor som: Vad är rent hus? Vilka kunskaper behövs? Varför behövs kunskaperna? Skyldighet hemma? Feriejobb? Vad innebär rutavdrag? En värderingsövning kan användas för att ta ställning och diskutera dessa frågor. [Förslag på argumentationsövning](#). Kunskapskrav och bedömning diskuteras. Temats logistik presenteras. Tid för planering i grupperna av stationen Matfixarna. Förslaget är att arbeta med olika fokus på "fika".

Tillfälle 2 – 5:

Undervisningen börjar med 10-20 minuter av fakta och begrepp. Som exempel kan nämnas olika symboler, rutavdrag, arbetsfördelning, undermärkning av textilier och hur analys går till med hjälp av ämnet perspektiv. Du som lärare känner elevernas behov av vad som behöver förklaras när det gäller vad som ska göras vid de olika stationerna.

Tillfälle 6:

Praktiskt prov som diskuteras och bedöms av kamrater och läraren enligt kunskapskraven/bedömningsmatriserna. Du kan till exempel dela upp klassen i fyra nya grupper som får dra lott om följande uppgifter. De förbereder sig i 20 minuter och sedan redovisar de för klassen.

Grupp 1: Argumentationsövning om att köpa städtjänst.

Grupp 2: Fläckurtagning

Grupp 3: Demonstration för kamrater av hur man sorterar tvätt och tvättar en yllemössa

Grupp 4: Demonstration för kamrater hur man städar någon yta av HK-rummet

Inspiration!

Vi vill med temat *Rent hus!* slå ett slag för tvätt och städ i HK-undervisningen. Se det som ett inspirationsmaterial och känn er fria att använda hela materialet, delar eller som ett underlag för att utveckla ett tema anpassat efter lokala förutsättningar.

Margareta och Karin